

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ

У КОЛІ ОДНОДУМЦІВ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ АСПІРАНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ

РІВНЕ
3 ЖОВТНЯ 2024
РОКУ

УДК 159.9+ 316.6

У колі однодумців: збірник матеріалів Всеукраїнського форуму аспірантів спеціальності 053 Психологія (3 жовтня 2024 року, м. Рівне). Упоряд. Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2024. 66с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного
гуманітарного університету
(протокол № 2 від 20.02.2025 р.).

Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не поділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за додержання норм авторського права несуть автори.

Юрій ЯНКАВС*здобувач ступеня PhD**Рівненського державного гуманітарного університету**м. Рівне, Україна***Лариса КУЛАКОВА***доцент кафедри вікової та педагогічної психології**Рівненського державного гуманітарного університету**м. Рівне, Україна*

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Постановка проблеми. Для сучасних закладів вищої освіти пріоритетною стає підготовка фахівців, які матимуть гнучкі навички ХХІ століття, ключовими серед яких є здатність до комунікації та взаємодії, до вибудовування міжособистісних відносин. Іншими словами, навичками, які становлять основу комунікативної компетентності. Комунікативна компетентність є однією з базових характеристик професійної компетентності сучасних професіоналів.

На думку Г.Михайлинин, серед основних завдань, що стоять перед системою вищої освіти, важливе місце посідає завдання підготовки компетентнісного фахівця широкого профілю, подальше посилення фундаментальної освіти й наближення її до дослідницької та практичної професійної діяльності, тому мета навчання має передбачити оптимальне поєднання теоретичних знань і творчих здібностей майбутніх фахівців, що уможливило б їм після закінчення ЗВО самостійно підвищувати рівень своєї освіченості й професійної підготовки, знаходити принципово нові розв'язки проблем науки і практики [3, с. 10]

Проблема формування комунікативної компетентності є особливо актуальною для майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, різні види професійної діяльності яких передбачають взаємодію із споживачами фізкультурно-оздоровчих послуг. Варто зауважити, що у професійної діяльності фахівців з фізичної культури і спорту комунікативний аспект займає близько 80% робочого часу. І відсутність у них комунікативних умінь та навичок призводить до суттєвого зниження ефективності професійної діяльності.

Як свідчить практика, чимало студентів, майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, відчують труднощі у спілкуванні як у процесі тривалого одностороннього висловлювання (доповідь, усний реферат, захист курсової роботи), так і у діалогічному спілкуванні (професійна бесіда, консультація, обговорення і т.ін.). У студентів виникають труднощі із налагодженням комунікації у різних нестандартних ситуаціях.

Саме тому виникає об'єктивна необхідність формування комунікативної компетентності фахівців фізичної культури та спорту ще в період їхнього навчання у закладі вищої освіти

Відтак, **метою** повідомлення є психологічний аналіз особливостей розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту за умов освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття комунікативна компетентність утворилося від лат. communico, що означає робити загальним, зв'язувати, спілкуватися, і competens (competentis) – здатний. Звідси до змісту цього поняття зазвичай відносять «сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів і т. ін. Комунікативна компетентність пов'язана із здатністю передавання-прийняття інформації; з оволодінням різними засобами: вербальними і невербальними; з особистим впливом; досягненням однакового сприйняття комунікативної ситуації [2].

Н.Гнесь поняття комунікативної компетентності трактує як інтегративне особистісне утворення, що виявляється у процесі комунікації як здатність актуалізовувати та

застосовувати отриманий досвід комунікативної діяльності та індивідуальнопсихологічні якості особистості для досягнення комунікативної мети. Дослідниця вважає, що основу комунікативної компетентності становлять комунікативні компетенції, що базуються на знаннях, уміннях, навичках, способах комунікативної діяльності і проявах емоційно-ціннісного ставлення до неї. Комунікативна компетентність виявляється у процесі розв'язування комунікативних задач [1, с. 54].

Одним із головних завдань нашого дослідження є визначення рівнів сформованості комунікативної компетентності у досліджуваних студентів. Нами проведено опитування студентів бакалаврського рівня освіти спеціальностей 014 Середня освіта. Фізична культура та 017 Фізична культура і спорт Рівненського державного гуманітарного університету у кількості 50 осіб. З них 22 здобувачі вищої освіти опановують спеціальність «Фізична культура і спорт», а 28 осіб – «Середня освіта (Фізична культура)».

Методика виявлення рівня комунікативних і організаторських здібностей (КОС) базується на принципі відображення і оцінки деяких особливостей поведінки в різних ситуаціях, знайомих з досвіду [4, с.119]. У методиці представлені питання для вивчення комунікативних здібностей і виявлення таких особливостей поведінки: чи проявляє особистість прагнення до спілкування; чи швидко звикає до нових людей, до нового колективу; чи легко встановлює контакти з незнайомими людьми; чи легко виступає перед аудиторією; наскільки швидко реагує на прохання; проявляє інтерес до громадської роботи. Методика виявлення організаторських здібностей включає також 20 питань, які допомагають оцінити такі якості, як швидкість орієнтації в складних ситуаціях, винахідливість, ініціативність, наполегливість, вимогливість, схильність до організаторської діяльності, самостійність, самокритичність; витримка, ставлення до громадської роботи, товариськість тощо.

Отримані емпіричні дані стосовно розвитку комунікативної компетентності наочно можна представити у вигляді діаграми. На рис. 1 представлено розподіл респондентів за рівнями прояву комунікативних здібностей: у 70% опитаних виявився низький і нижче середнього рівня прояву комунікативних здібностей, у 15% опитаних показник комунікативних здібностей знаходиться в межах середнього рівня, у 13% респондентів виявився високий і тільки у 2% респондентів – дуже високий рівень прояву комунікативних здібностей.

На рис. 2 представлено розподіл респондентів за рівнями прояву організаторських здібностей. У сукупності 50% опитаних визначено рівень прояву організаторських здібностей нижче середнього і низький, в тому числі 30% з них відрізняє низький рівень, 20% – рівень нижче середнього. Середній рівень прояву організаторських здібностей відзначений у 30% респондентів, високий і дуже високий рівні зафіксовані у 15 і 5% опитаних відповідно.

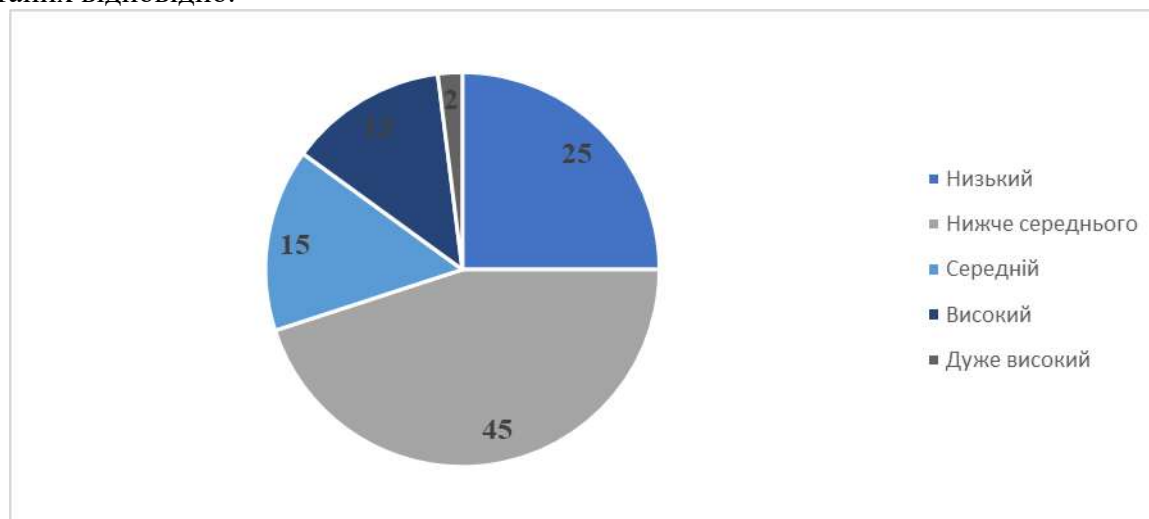

Рис. 1. Розподіл респондентів за рівне розвитку комунікативних здібностей

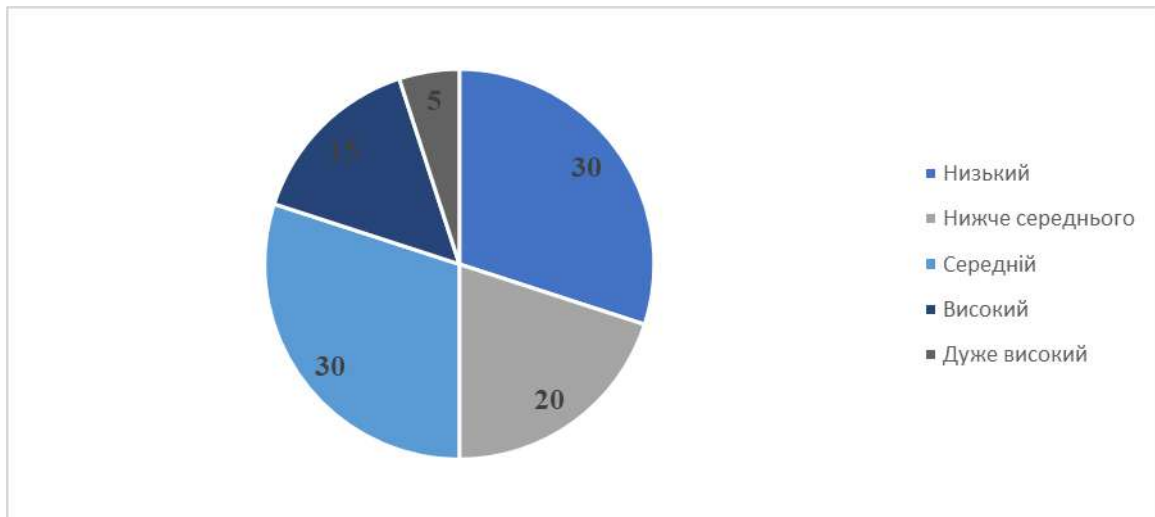

Рис. 2. Розподіл респондентів за рівне розвитку організаторських здібностей

Таким чином, використання даної методики показало, що значна частина респондентів відрізняється низьким рівнем комунікативних та організаторських здібностей, прояв ініціативи в діяльності вкрай занижена, студенти вважають за краще уникати прийняття самостійних рішень. Середній рівень комунікативних і організаторських здібностей виявляється в тому, що респонденти прагнуть до контактів, відстоюють свою думку, планують роботу. Однак потенціал цих здібностей не відрізняється високою стійкістю в залежності від ситуації. Групи опитаних з низьким, нижче середнього і середнім рівнями прояву комунікативних та організаторських здібностей потребують подальшої серйозної та планомірної роботи з формування та розвитку цих здібностей.

Високий і дуже високий рівні прояву комунікативних та організаторських здібностей визначаються здатністю опитаних швидко орієнтуватися в складних ситуаціях, невимушеністю поведінки в новому колективі, високим рівнем адаптації. Респонденти, які показали ці рівні, ініціативні, воліють приймати самостійні рішення, в тому числі в складних і нестандартних ситуаціях, відстоюють свою думку і домагаються того, щоб воно було прийнято.

Висновки. Відтак, комунікативна компетентність – це сукупність комунікативних знань, вмінь і навичок, потрібних фахівцю для ефективної професійно-комунікативної діяльності. Результати дослідження показали, що сформованість комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту є недостатньою, а володіння студентами окремими її комунікативними проявами слід розвинути до вищого рівня. У перспективі дослідження – більш глибоке вивчення показників та структурних компонентів комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту

Список використаної літератури

1. Гнесь Н. О. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту // Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції (м. Одеса, Університет Ушинського, 15 червня 2022р.). Одеса, 2022. С.53-57.
2. Лахтадир О., Коротя В., Совгира Т. Комунікативна компетентність фахівця фізичної культури і спорту // Фізичне виховання в контексті сучасної освіти : тези доповідей XVI Міжнародної науково-методичної конференції. Національний авіаційний університет. Київ, 2021. С. 79-81.
3. Михайлинин Г. Й. Формування професійних умінь майбутніх вчителів у системі виховної роботи вищих навчальних закладів фізичного виховання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2006. 227с.

4. Шевенко А. М. Методичне забезпечення відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю : Методичні рекомендації. Київ : [б.в.], 2016. 157 с.

ЗМІСТ

Булах І., Казанцев В. Метод інтерпретації в контексті психодинамічного підходу та психоаналітичної терапії	3
Вашенюк А., Кулаков Р. Проблема обдарованості в контексті психологічних досліджень	6
Галицька О. Особливості мотивації особистості до духовного зростання	9
Демида П. Освоєння конкурентної арени: розвиток навичок подолання труднощів у торгових представників	11
Дерполюк О. Активні медитації, як інноваційний підхід до профілактики емоційних порушень у роботі з жінками в умовах еміграції	14
Івасенко О. Проблема інтеграції та методологія психології	17
Каграманян М. Психологічні стратегії для профілактики та подолання больових відчуттів у роботі стоматолога: практичні рекомендації та сучасні підходи	20
Левко О. Сприяння соціально-емоційній компетентності майбутніх стоматологів	23
Луцик Г. Факторний аналіз у дослідженні структури готовності майбутніх психологів до роботи зі схильними до девіантної поведінки підлітками	26
Молочко Я. Нарцисичний симптомокомплекс як чинник соціальної адаптації	28
Паламарчук В., Кулаков Р. Формування професійного мислення як науково-психологічна проблема	31
Паламарчук В., Кулаков Р. Соціально-психологічні аспекти професійного спілкування сучасного фахівця	34
Панащук І., Павелків Р. Відповідальність як психосоціальна категорія	37
Пасічник Л. Психологічні особливості почуття провини та адитивної поведінки особистості	40
Патута Б. Детермінанти виникнення втоми від співчуття у медичних сестер	43
Петриченко О., Федоренко А. Пошук можливостей розвитку та актуалізації асертивності студентської молоді в умовах воєнного стану	46
Ронжес О. Глибинні інтерв'ю як інструмент дослідження адаптації людини до цифровізації	49
Сидоркевич Д., Павелків Р. Професійна компетентність як науково-психологічна проблема	51
Щирук І. Психологічні особливості діагностики та корекції осіб постраждалих в умовах бойового стресу	54

Юрчук О. Особливості формування емоційної стійкості майбутніх психологів в стресогенних умовах 57

Янкавс Ю., Кулакова Л. Комунікативна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту як психолого-педагогічна проблема 61

